Gedeputeerde Staten

Provincie Zeeland

Abdij 6 4331BK Middelburg
Postbus 6001 4330 LA Middelburg
+31 118631011
IBAN NL08 BNGH 0285010557

Gemeente Sluis
Ingekomen
30 JUNI 2022
NR.

Aan de gemeenteraden van de Zeeuwse gemeenten
ter attentie van de griffier

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling	164904	C.J. Dingemanse +31 6 21124835	29 JUN 2022

Middelburg, 28 juni 2022

Geachte Gemeenteraad,

In 2017 hebben de Zeeuwse overheden naar aanleiding van het actieprogramma van de commissie structuurversterking en werkgelegenheid (Commissie Balkenende) een gezamenlijk fonds gevormd. Met de regeling 'Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling' worden subsidies uit dit fonds beschikbaar gesteld voor haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten om innovaties te stimuleren. Het doel is om daarmee de Zeeuwse economie duurzaam te versterken en de concurrentiepositie te verbeteren

Hierbij bieden wij u mid-term review Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling aan. De resultaten geven aanleiding tot voortzetting van de subsidieregeling. Bij de Zeeuwse gemeenten en de rijksoverheid zal worden verkend of de subsidieregeling na 2023 in gezamenlijkheid kan worden gecontinueerd.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

22.0005937
Inkomende documenten Gemeente Sluis

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen:
1. Mid-term review subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling

   De mid-term review is ook online te lezen op www.zeeland.nl/subsidie-aanvragen/zeeland-in-stroomversnelling waar onder het kopje downloads deze mid-term review te downloaden is.

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.

Gedeputeerde Staten

Provincie Zeeland

Abdij 6 4331BK Middelburg
Postbus 6001 4330 LA Middelburg
+31 118631011
IBAN NL08 BNGH 0285010557

Gemeente Sluis
Ingekomen
30 JUNI 2022
NR.

Aan het College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Sluis
Postbus 27
4500 AA OOSTBURG

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling	164904	C.J. Dingemanse +31 6 21124835	29 JUN 2022

Middelburg, 28 juni 2022

Geacht college,

Graag willen wij u informeren over de tussentijdse resultaten van de subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling. Wij willen graag met u de mogelijkheden verkennen om de regeling ook na 2023 voort te zetten.

Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling
In 2017 hebben de Zeeuwse overheden naar aanleiding van het actieprogramma van de commissie structuurversterking en werkgelegenheid (Commissie Balkenende) een gezamenlijk fonds gevormd. Met de regeling 'Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling' worden subsidies uit dit fonds beschikbaar gesteld voor haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten om innovaties te stimuleren. Het doel is om daarmee de Zeeuwse economie duurzaam te versterken en de concurrentiepositie te verbeteren. Een voorwaarde voor subsidie is dat de beoogde innovatie aansluit bij de strategische agenda's van de Kennis- & Innovatienetwerken van Campus Zeeland. De regeling maakt uitvoering van deze agenda's mogelijk. Ook maakt de regeling mogelijk dat initiatieven kunnen uitgroeien tot projecten waarvoor een beroep gedaan kan worden op Europese en nationale subsidieprogramma's.

Het rijk stelde in totaal € 4 miljoen beschikbaar voor de Aanjaaggelden, provincie Zeeland jaarlijks € 1 miljoen en de Zeeuwse gemeenten jaarlijks € 1,- per inwoner. In totaal is € 10.075.000, - beschikbaar gesteld voor de periode 2018 tot en met 2023.

Bureau Berenschot voerde in 2020 een actualisatie en beleidsevaluatie uit van het advies 'Zeeland in Stroomversnelling' van de Commissie Balkenende. Zodat daarop bij de compensatie voor het niet doorgaan van de marinierskazerne in Vlissingen (advies 'Wind in de Zeilen') kon worden voortgebouwd. Het bureau beoordeelde de Aanjaaggelden als doeltreffend. Wel werd aangegeven dat echte effecten van deze en andere maatregelen van Zeeland in Stroomversnelling op bijvoorbeeld werkgelegenheid pas op langere termijn verwacht kunnen worden: de versterking van de economische structuur van Zeeland is een zaak van langere adem.

Samenvatting van de resultaten tot nu toe (mid-term review)
Tot eind 2021 zijn in totaal 71 projecten gehonoreerd, bij 4 projecten zijn bedrijven en organisaties uit uw gemeente betrokken. Het overzicht op pagina 18 en 19 in de mid-term review en bijlage 2 laten zien welke projecten het betreft. Dankzij de subsidieregeling konden meer dan 240 bedrijven en instellingen hun ideeën voor innovaties verder brengen.
De toegekende projecten hebben betrekking op en dragen bij aan relevante thema's en opgaven voor Zeeland, o.a. digitalisering, circulair, energietransitie, eiwittransitie en arbeidsmarkt. Dit zijn actuele thema's waarvoor ook via nationale en Europese programma's subsidie beschikbaar is of komt.
Op dit moment heeft 11% van de afgeronde projecten een vervolg gekregen met behulp van een nationale of Europese subsidie.
Vanaf 2018 is met de regeling ruim 14,6 miljoen euro geïnvesteerd in de versterking van de Zeeuwse economie, waarvan 5,4 miljoen subsidie. Door elke door de gemeente ingelegde euro is 13 euro geïnvesteerd in de Zeeuwse economie. In de rapportage in de bijlage kunt u meer lezen over de resultaten.

Continuering na 2023?
Nu de regeling als doeltreffende instrument is beoordeeld en er goede resultaten mee zijn behaald, willen we verkennen of de regeling na 2023 gecontinueerd kan worden. Om tijdige besluitvorming hierover mogelijk te maken gaan we graag nu met u in gesprek over de mogelijkheden om de regeling samen met u en zo mogelijk de rijksoverheid voor een periode van 4 jaar te continueren (2024-2027). Daarbij willen we de mogelijkheden verkennen voor een verhoging van de bijdragen en of er eventuele wijzigingen gewenst zijn in de opzet van de regeling.
Dit onderwerp staat geagendeerd voor het OZO overleg op 13 september.

Deze mid-term review is ook ter informatie aan de gemeenteraden gestuurd.

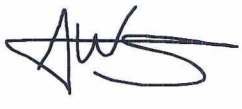
Heeft u vragen? Dan kunt u contact opnemen met Christine Dingemanse, adviseur Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling: cj.dingemanse@zeeland.nl.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen:
1. Mid-term review subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling

   De mid-term review is ook online te lezen op www.zeeland.nl/subsidie-aanvragen/zeeland-in-stroomversnelling waar onder het kopje downloads deze mid-term review te downloaden is.

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.

Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling

MID-TERM REVIEW SUBSIDIEREGELING

Provincie Zeeland

De Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling komen voort uit het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling, als uitwerking van het advies 'Zeeland in Stroomversnelling' van de Commissie Balkenende. De subsidieregeling is een gezamenlijk initiatief van Rijk, Provincie en de dertien Zeeuwse gemeenten. Doel van de regeling is het versterken van de economische structuur van Zeeland door middel van het versterken van het organiserend vermogen, subsidiëren van haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten. De subsidieregeling loopt nu 3 jaar. De resultaten worden in kaart gebracht in deze mid-term review en vormen de input voor de verkenning van de mogelijkheden voor continuering van de regeling na 2023.

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Inleiding 7

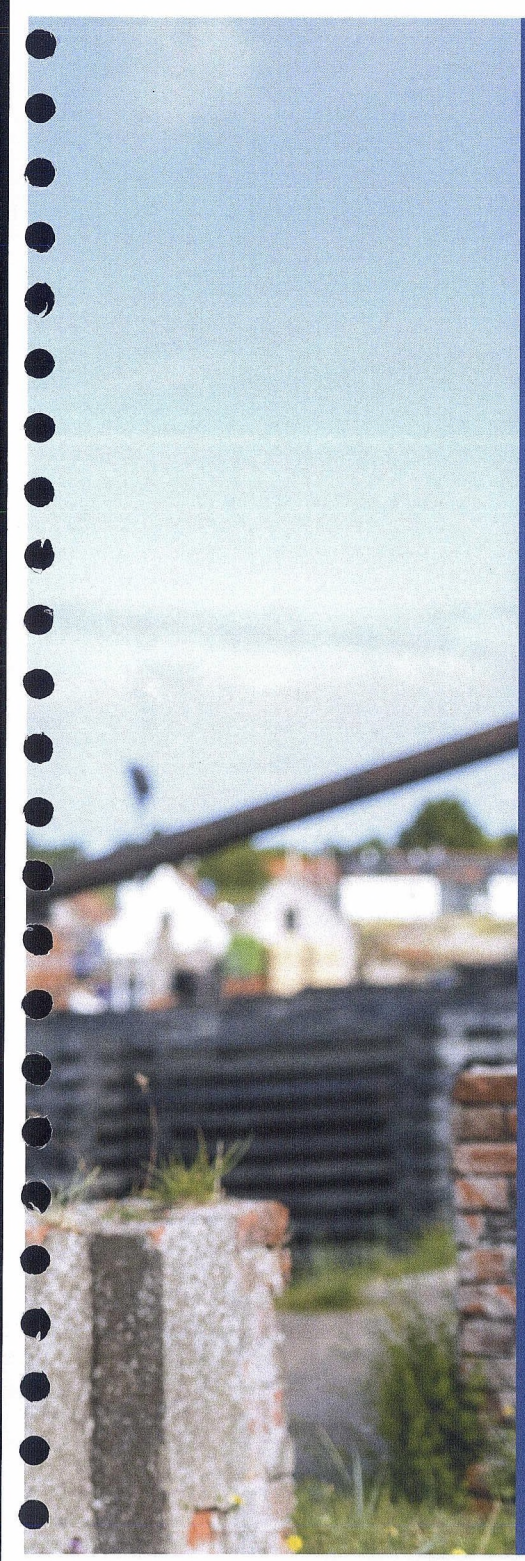
2. Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling 8
2.1 Ontstaan van de Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling 8
2.2 Rol Aanjaaggelden in het Zeeuwse economische veld 8
2.3 De rol van de Kennis- en Innovatie netwerken 10
2.4 Werkwijze Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling 11
2.5 Tussentijdse evaluatie in het kader van 'Wind in de zeilen' 11

3 Resultaten 13
3.1 Aantal ingediende aanvragen 13
3.2 Verdeling over de sectoren 15
3.3 Thema's 16
3.3.1 Automatisering en digitalisering 16
3.3.2.Energietransitie 16
3.3.3 Circulair/biobased 16
3.3.4 Eiwittransitie/nieuwe teelten 17
3.3.5 Optimalisatie arbeidsmarkt 17
3.4 Regionale impact/verdeling over de gemeenten 17
3.5 Resultaten van de projecten 21
3.6 Betrokkenheid Zeeuwse kennispartijen 22
3.7 Financiën 22

4. Samenvatting en Conclusies 26

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst 29

Bijlage 2 Overzicht gehonoreerde projecten 30

Voorwoord

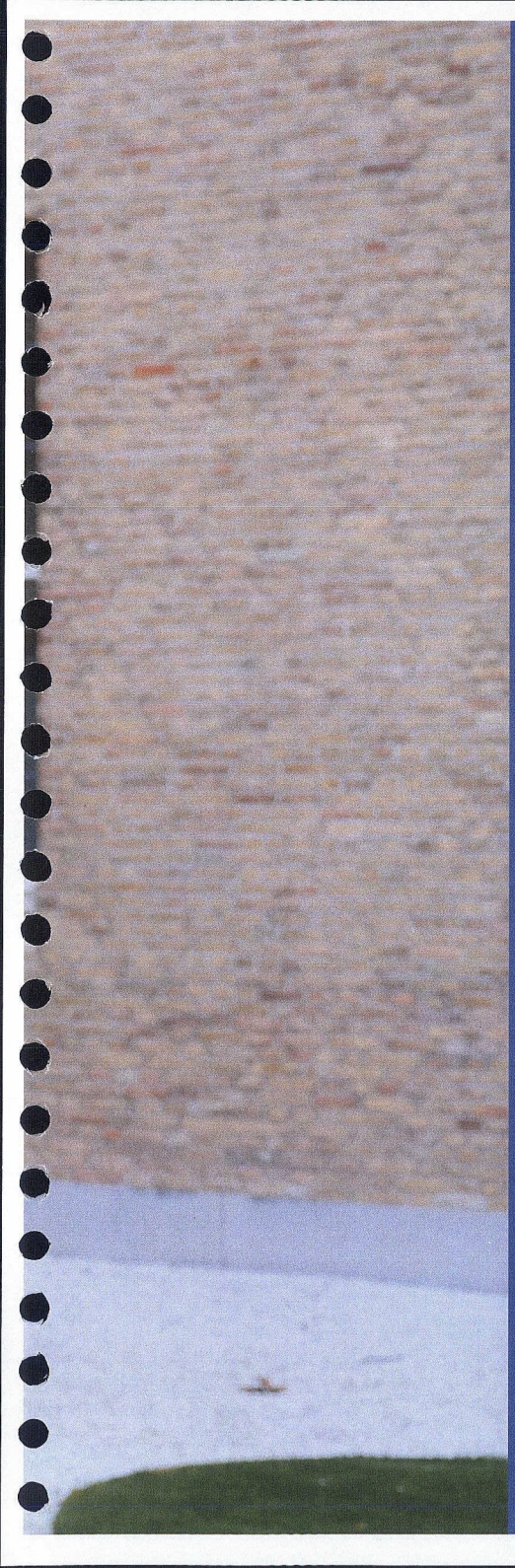
De subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling (ZiS) komt voort uit het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling.
Dit programma is een uitwerking van het advies 'Zeeland in Stroomversnelling. Actieprogramma voor duurzame economische groei, regionale inbedding en bestuurlijke daadkracht' van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid in Zeeland, beter bekend als de Commissie Balkenende.

De subsidieregeling stelt ondernemers in staat om samen met kennispartners te innoveren en nieuwe economische ontwikkelingen op gang te brengen en te houden. De regeling doet hierbij dienst als stimulans. Met de subsidieregeling willen we, net als in omliggende regio's, een duurzame bijdrage leveren aan de structuurversterking en het concurrentievermogen van de Zeeuwse economie.

De subsidieregeling is een initiatief van Rijk, Provincie en de dertien Zeeuwse gemeenten. Dat we hierin gezamenlijk optrekken vind ik belangrijk.
Een investering in de ene gemeente kan namelijk ook positieve effecten hebben op de leefbaarheid in andere gemeenten. Het ontwikkelen van innovatieve projecten biedt mogelijkheden voor de werkgelegenheid voor inwoners in de hele regio Zeeland en maakt het voor bedrijven aantrekkelijk om zich hier te (blijven) vestigen. Investeren in een sterke Zeeuwse economie vraagt daarom om Zeeuwse samenwerking.

Het is goed om te zien dat de regeling werkt: sinds 2018 zijn meer dan 240 bedrijven en instellingen dankzij deze subsidieregeling in staat geweest om hun ideeën voor innovaties verder te brengen door de haalbaarheid te onderzoeken of te demonstreren. Bijvoorbeeld voor automatisering en digitalisering in de Agro & Seafoodsector en de Zorg en het circulair maken van bedrijfsprocessen.
Nu we over de helft van de looptijd van subsidieregeling zijn is het tijd om de balans op te maken. Er is nu voldoende zicht op de effectiviteit van de regeling en nog voldoende tijd voor eventuele aanpassingen.

Jo-Annes de Bat,
gedeputeerde Provincie Zeeland

Terugblik voorzitter van de onafhankelijke Deskundigencommissie Zeeland in Stroomversnelling

Sinds 2018 hebben we de interesse voor de regeling zien toenemen. De afgelopen jaren hebben een groeiende betrokkenheid van de kennis-en innovatienetwerken en Zeeuwse onderwijsinstellingen bij de projecten gezien. Tevens hebben we een verbetering in de kwaliteit van de projectplannen waargenomen, dit komt mede door de betrokkenheid van Impuls Zeeland.

Er is echter nog ruimte voor verbetering, zo mist de Deskundigencommissie nog wel het commitment van de grotere spelers in de Zeeuwse economie.
Om het organiserend vermogen verder te versterken, is het van belang om juist deze belangrijke spelers te betrekken in de consortia en uit te nodigen om als voortrekkers te fungeren in de Zeeuwse clusters. Hoewel een aantal van deze partijen reeds aangesloten is bij de consortia, nemen zij nog weinig een voortrekkersrol in Zeeuwse innovatieve projecten.

Positief is dat de kennis- en innovatienetwerken in de verschillende sectoren zich goed ontwikkelen. De commissie ziet kansen voor de K&I-netwerken om, middels een bijdrage van Europese en nationale fondsen, belangrijke ontwikkelingen in de Zeeuwse opgaves en transities te realiseren. Daarvoor is het wel van belang dat ze een volgende stap maken. Zodat ze vanaf 2023 'mee kunnen doen' en het Zeeuwse potentieel beter tot zijn recht kan komen.

De regeling is in omvang relatief beperkt, wat limiterend werkt op het structuur versterkend effect. De potentie van deze regeling zit met name in het "aanjagen" van consortia naar grotere projecten. Hierdoor is het vooral van belang om de doorgroei naar projecten die kansrijk zijn voor nationale en Europese subsidiemogelijkheden te stimuleren om het structuurversterkende effect te vergroten.

De komst van het Delta Kenniscentrum voor water, energie en voedsel biedt kansen voor verdere structuurversterking. Belangrijk hierbij is dat niet alleen wordt ingezet op kennisontwikkeling maar ook op het creëren van meerwaarde uit deze kennis (valorisatie). Dit is van belang om te komen tot een startup cultuur voor het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid.

Samenvattend ziet de deskundigencommissie voldoende aanleiding voor voortzetting van de regeling na 2023. Zeker ook gezien de urgentie om Zeeuwse consortia te blijven stimuleren in aanloop naar de diverse Europese en nationale subsidiemogelijkheden en te blijven werken aan de belangrijke opgaven voor Zeeland.

Prof. Dr. Emmo Meijer

1. Inleiding

Het Rijk, de Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten hebben het initiatief genomen om een gezamenlijk fonds voor economische structuurversterking in het leven te roepen: de subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling, ook wel Aanjaaggelden genoemd. De regeling wordt mede gefinancierd vanuit het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling van de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Financiën en de Regio Deal Zeeland in Stroomversnelling 2.0.

Het doel van de regeling is het versterken van de economische structuur van Zeeland om daarmee de concurrentiekracht van de economische clusters in Zeeland te verbeteren door middel van:

- **Het versterken van het organiserend vermogen;**
  Voor economische structuurversterking is meer nodig dan geld voor projecten. Het is ook belangrijk dat er in de economische clusters triple helix netwerken actief zijn waarin bedrijven, overheid en kennisinstellingen samen werken om deze economische sectoren te versterken.
- **Het stimuleren van haalbaarheidsonderzoeken en verkenningen;**
  Deze onderzoeken het potentieel van projecten zodat een besluit genomen kan worden over en een eventueel vervolg. Bijvoorbeeld: de verkenning van de economische kansen voor duurzame productiemethoden, intensievere samenwerking in de keten of bijvoorbeeld een infrastructurele voorziening als een multi-utiliteiten kruising voor o.a. hoogspanning en waterstof, van de Westerschelde die de Kanaalzone met Vlissingen Oost verbindt.
- **Het stimuleren van demonstratieprojecten en pilots.**
  Als uit onderzoek blijkt dat er reële kansen zijn voor een nieuwe ontwikkeling is een volgende stap een demonstratieproject of pilot. Voorbeelden zijn een grootschalig experiment met de teelt van veldbonen die verwerkt worden tot producten voor vegetarische toepassingen. Een ander voorbeeld is het gebruik van drones voor inspectie van energie-installaties. Deze drones zijn ook geschikt voor gebruik in ATEX zone-2 situaties (waar een kans bestaat op gas- en stofontploffingsgevaar).

Tot en met 2023 is in totaal 10 miljoen euro beschikbaar voor deze subsidieregeling. Op dit moment is iets meer dan 5 miljoen euro daarvan besteed; een goed moment om in een rapportage stil te staan bij de tot nu toe behaalde resultaten en de verwachte resultaten tot en met 2023. Ook blikken we vooruit op de situatie na 2023.

Leeswijzer
In Hoofdstuk 2 gaan we kort in op het ontstaan van de regeling, de rol van de aanjaaggelden in de Zeeuwse economie, de gehanteerde aanpak en de governance en de uitkomsten van de evaluatie. In Hoofdstuk 3 leest u wat er tot op heden is bereikt en welke resultaten nog verwacht worden. We sluiten af met een samenvatting en conclusies en aanbevelingen voor de periode na 2023.
Op verschillende plaatsen in dit document zijn links opgenomen naar relevante documenten en bijvoorbeeld filmpjes waarin ondernemers vertellen over gesubsidieerde projecten.
In Bijlage 1 vindt u een verklarende woordenlijst, Bijlage 2 geeft een overzicht van de gesubsidieerde projecten.

2. Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling

In dit hoofdstuk schetsen we het ontstaan van de aanjaaggelden, de plek van de aanjaaggelden en de kennis- en innovatienetwerken in het Zeeuwse economische veld en de rol die zij kunnen spelen bij het versterken van de Zeeuwse economische structuur. Vervolgens beschrijven we de werkwijze en welke partijen betrokken zijn bij de uitvoering van de subsidieregeling. Tot slot gaan we in op de uitkomsten van de tussentijdse evaluatie die in 2020 is uitgevoerd ten behoeve van het investeringsprogramma 'Wind in de zeilen'.

2.1 Ontstaan van de Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling

Het advies van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland (Balkenende) dat in juni 2016 verscheen is in 2017 uitgewerkt in het Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling. In het investeringsprogramma zijn zes projecten opgenomen die gezamenlijk bijdragen aan de economische structuurversterking van Zeeland. Een van die projecten is de Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling.

Naast Provincie Zeeland en het Rijk committeerden in 2017 alle Zeeuwse gemeenten zich om bij te dragen aan de subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling (ZiS). De ministeries van EZK en Financiën stelden 3 miljoen euro beschikbaar voor de aanjaaggelden, provincie Zeeland jaarlijks 1 miljoen euro en gemeenten € 1 per inwoner.
Voor de totstandkoming van een gezamenlijke subsidieregeling werd een bestuurlijke en ambtelijke voorbereidingsgroep opgericht.

In de Regio Deal ZiS 2.0 kwamen er vanuit het Rijk extra middelen beschikbaar voor de Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling om meer openstellingen voor de Zeeuwse sectoren te kunnen realiseren.
De eerste openstelling vond in 2018 plaats. Consortia uit de zes sterke economische sectoren konden een aanvraag indienen voor innovatieve haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten. Op advies van de Economic Board is dit later uitgebreid met thematische openstellingen:

- Human Capital Agenda (2019, 2020, 2021), die gericht is op het verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt
- Vestigingsklimaat (2020) die gericht is op het leefklimaat voor (potentiele) werknemers.

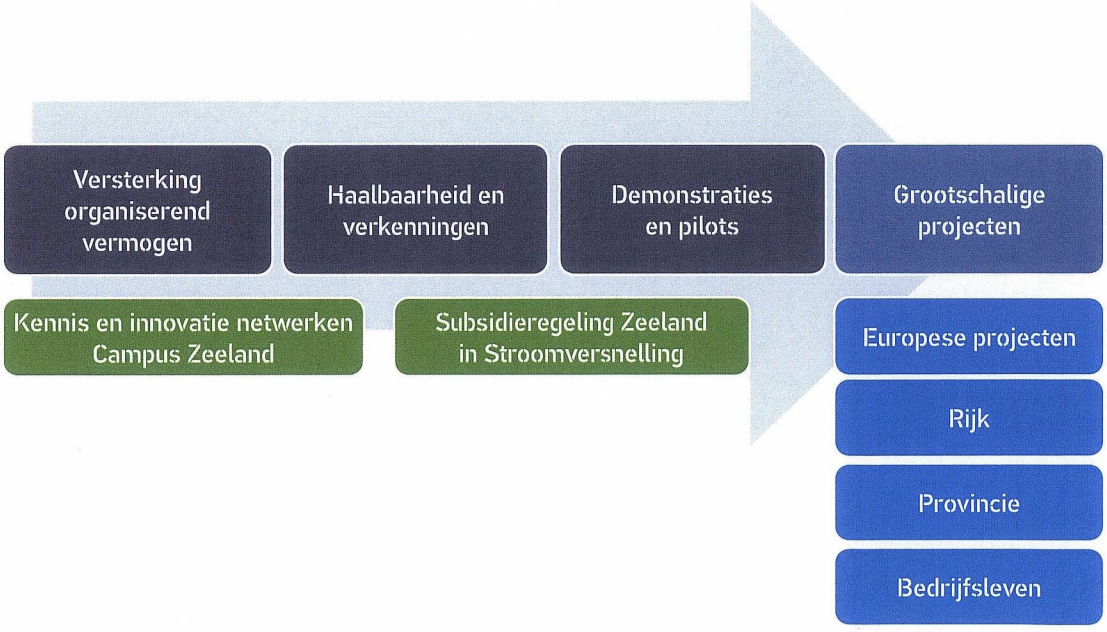
2.2 Rol van de aanjaaggelden in het Zeeuwse economische veld

Met de aanjaaggelden kunnen samenwerkende partijen (consortia) ontwikkelingen toetsen op haalbaarheid en onderzoeken of de technologische ontwikkelingen en maatschappelijke uitdagingen kansen bieden voor de clusters waar Zeeland sterk in is. Daarnaast zorgen de middelen ervoor dat projecten sneller gerealiseerd kunnen worden. De verwachting is dat sterke economische clusters zorgen voor vitaliteit van het bedrijfsleven binnen gemeenten, verbetering van werkgelegenheid en een grotere aantrekkelijkheid in het kader van leefbaarheid en vestigingsklimaat.

De regeling maakt de verbinding met enerzijds de Kennis- en Innovatienetwerken van Campus Zeeland (K&I netwerken) waarin wordt geïnvesteerd in het organiserend vermogen en anderzijds met de bestaande Europese en nationale subsidieprogramma's en private financieringen en fondsen waarin wordt ingezet op grootschalige ontwikkelingen.

De sterke Zeeuwse economische sectoren:
Havens & Logistiek; Industrie & Maintenance; Water & Energie; Vrijetijdseconomie; Agrofood & Seafood en Zorg

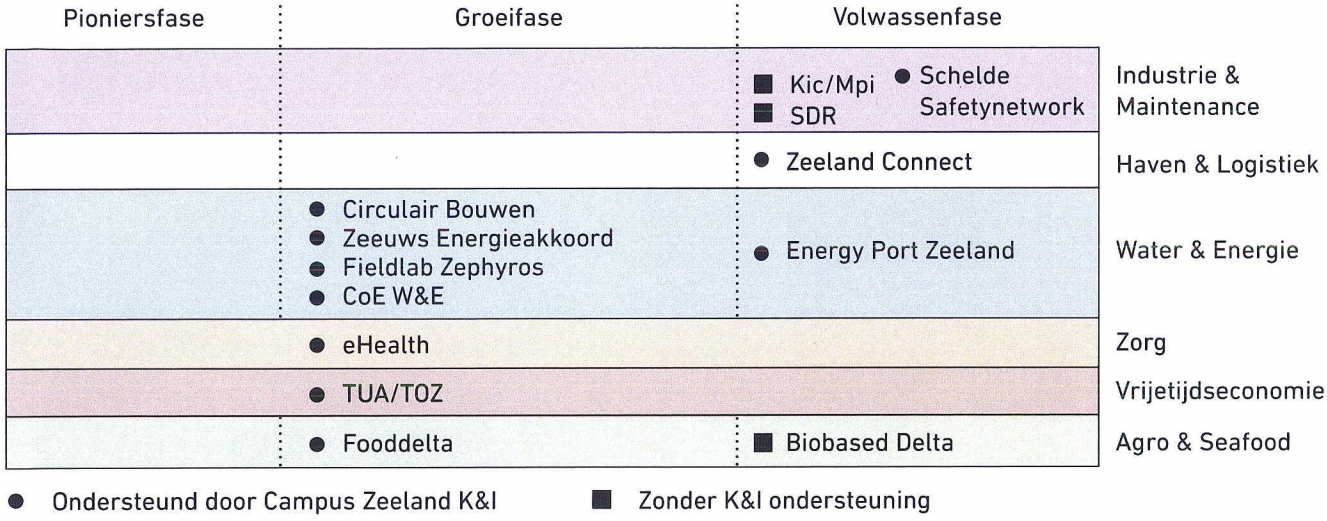
Duurzame netwerken en samenwerkingsverbanden binnen deze sterke sectoren zoals de Kennis- en Innovatienetwerken (K&I-netwerken), maken de Zeeuwse economie veerkrachtiger en robuuster. De extra middelen in de vorm van aanjaaggelden zorgen voor een positieve dynamiek en stimuleren deze samenwerkingsverbanden en netwerken tot het uitvoeren van projecten. Door het aanjagen van dergelijke projecten stimuleren we innovatie, bundelen we kennis en bevorderen we samenwerking tussen de diverse sectoren. De versterking van het economische netwerk kan daarnaast ook zorgen voor een betere aansluiting bij nationale en Europese subsidie- en financieringsprogramma's.

Figuur 1 Versterking ecosysteem Zeeuwse topclusters

2.3 De rol van Kennis- en Innovatienetwerken

In alle Zeeuwse kernsectoren zijn één of meerdere K&I netwerken actief. In deze netwerken werken bedrijven, overheden en kennisinstellingen samen met als doel de economische sector te versterken door kennis en ervaring te delen en innovatie binnen de sector te stimuleren. De netwerken hebben een strategische meerjarenvisie of -agenda waarin de innovatielijnen voor de komende jaren zijn opgenomen. Door het mogelijk maken van haalbaarheidsonderzoeken en demonstratieprojecten dragen we bij aan de realisatie van de strategische agenda's. En wordt toegewerkt naar grootschalige projecten die met steun van Europese en landelijke subsidieprogramma's kunnen worden uitgevoerd. Van de K&I-netwerken wordt verwacht dat ze een belangrijke rol (gaan) spelen in zowel projectopbouw als subsidieaanvragen voor diverse Europese, landelijke en regionale subsidies.

Figuur 2 Overzicht Kennis & Innovatie netwerken Zeeland (januari 2020)

2.4 *Werkwijze Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling*

De subsidieregeling Aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling is een aanvulling op verschillende bestaande nationale en Europese programma's. De **Provincie Zeeland** faciliteert de inrichting en uitvoering van de subsidieregeling. De subsidieregeling is opgenomen in de provinciale subsidieverordening, provinciemedewerkers zorgen voor de uitvoering van de subsidieregeling.

Impuls Zeeland begeleidt aanvragers, onder andere door projectideeën te toetsen aan de regeling, en te adviseren over de aanpak, het consortium en het projectplan.

Aanvragen moeten bijdragen aan de realisatie van strategische agenda's van **K&I netwerken.**

Een **onafhankelijke deskundigencommissie**, beoordeelt de initiatieven vanuit de economische clusters. De commissie bestaat uit financiële en inhoudelijke experts met affiniteit voor de Zeeuwse economie en kennis van Europese en nationale subsidieprogramma's. De deskundigencommissie beoordeelt de aanvragen aan de hand van kwaliteitscriteria.

Gedeputeerde Staten besluit op advies van deskundigencommissie Zeeland in Stroomversnelling welke aanvragen gehonoreerd worden. De **Economic Board Zeeland** adviseert over de openstellingen

Met **gemeenten** en **Impuls Zeeland** vindt periodiek afstemming plaats en worden mogelijkheden verkend voor optimalisatie van de regeling.

2.5 *Tussentijdse evaluatie in het kader van 'Wind in de zeilen'*

Na het uitbrengen van rapport Balkenende is in 2020 een tussentijdse evaluatie uitgebracht naar de stand van zaken van de economische structuurversterking. Hierbij werd onder andere gekeken naar het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling (economische structuurversterking) en de Regio Deal Zeeland in Stroomversnelling 2.0 (investeren in een aantrekkelijk Zeeuws leef-en vestigingsklimaat) en de projecten die in dat kader worden uitgevoerd. Een van die projecten is de aanjaaggelden. Deze evaluatie werd uitgevoerd met het oog op het investeringsprogramma 'Wind in de Zeilen'. 'Wind in de Zeilen' is het pakket aan maatregelen om Vlissingen en Zeeland te compenseren voor het intrekken van het Kabinetsbesluit om de Marinierskazerne te verplaatsen naar Vlissingen. De evaluatie toonde aan dat het verschil ten opzichte van de rest van Nederland groot blijft, ondanks dat ten opzichte van de situatie uit 2016 de innovativiteit en innovatiekracht van Zeeland iets is gegroeid. In de evaluatie worden de aanjaaggelden net als een aantal andere maatregelen als doeltreffend beoordeeld. Echte economische effecten op bijvoorbeeld werkgelegenheid kunnen echter pas op langere termijn verwacht worden.

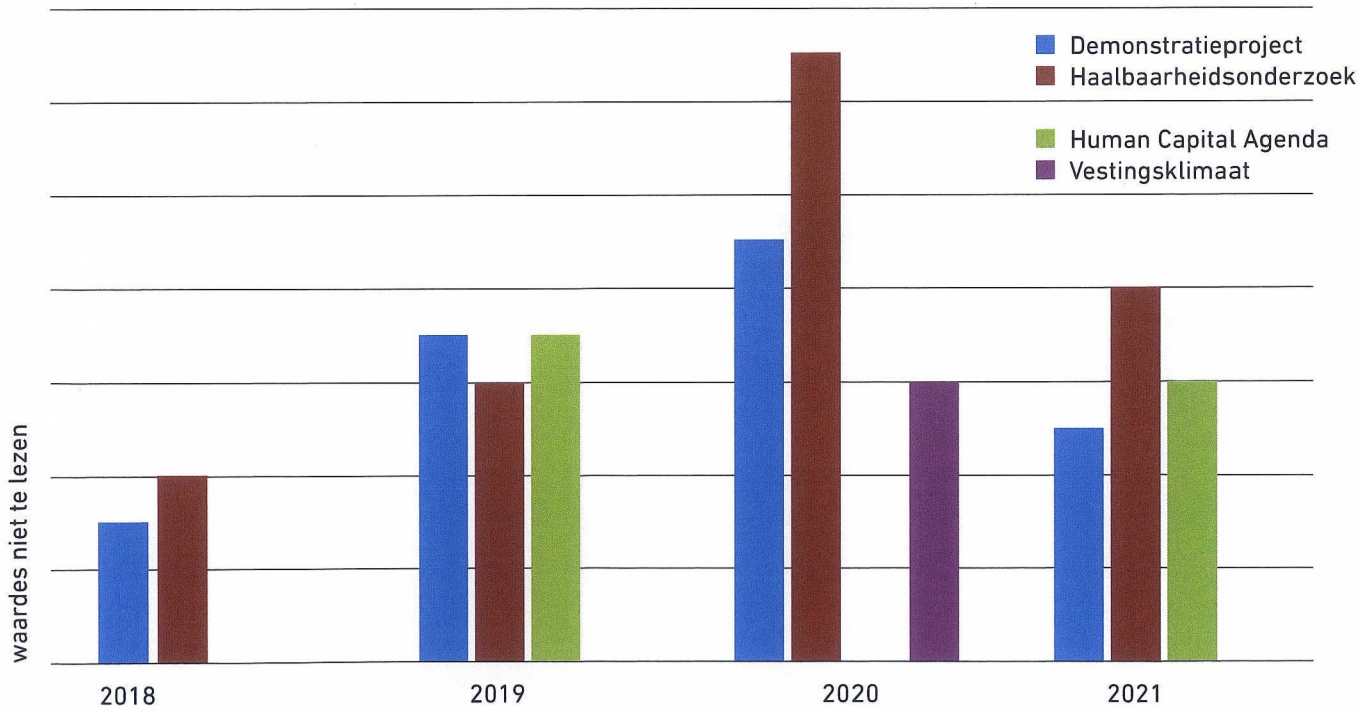

HEINZ G.

3. Resultaten

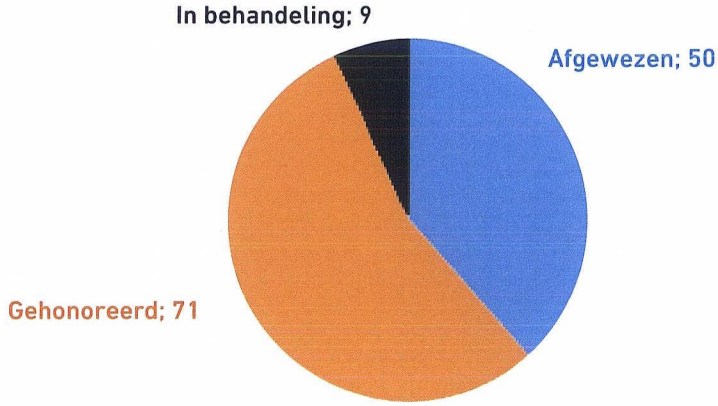
In dit hoofdstuk geven de resultaten tot nu toe weer. Naast het aantal ingediende en gehonoreerde aanvragen kijken we naar de verdeling over Zeeland en over de verschillende sectoren. Daarnaast maken we inzichtelijk op welke thema's de aanvragen betrekking hebben. Omdat kennisdeling een belangrijk element is voor structuurversterking staan we stil bij de betrokkenheid van Zeeuwse kennisinstellingen en K&I netwerken. Ook geven we inzicht in de eerste resultaten van de projecten die subsidie hebben ontvangen.

3.1 Aantal ingediende aanvragen

Bij aanvang van de regeling werd verwacht dat elk jaar ten minste tien projecten subsidie zouden ontvangen. Dat zijn er meer geworden. Tot eind december 2021 zijn 130 subsidieaanvragen ingestuurd, 71 projecten daarvan zijn gehonoreerd. 9 aanvragen liggen bij het schrijven van dit document bij de deskundigencommissie ter beoordeling.

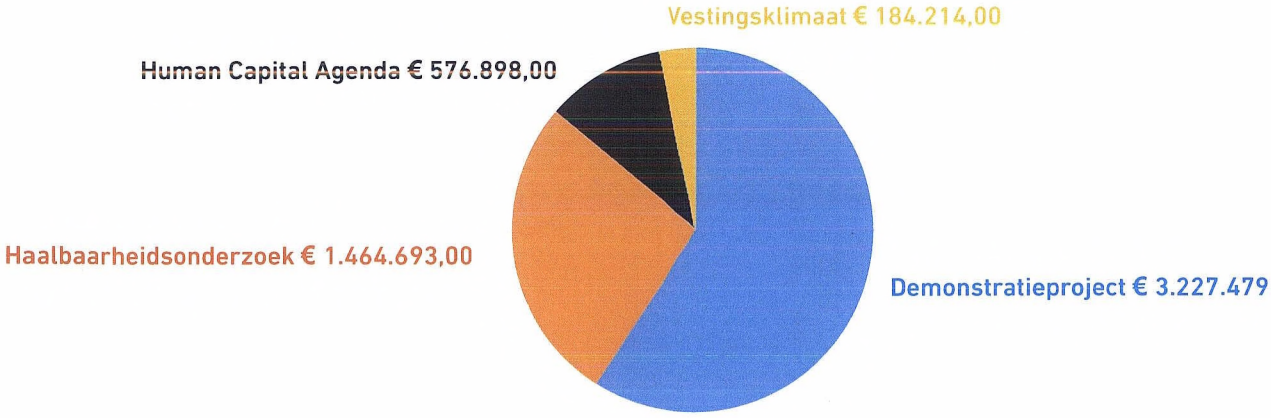

Figuur 3. Overzicht alle ingediende aanvragen

Figuur 2: Overzicht gehonoreerde aanvragen

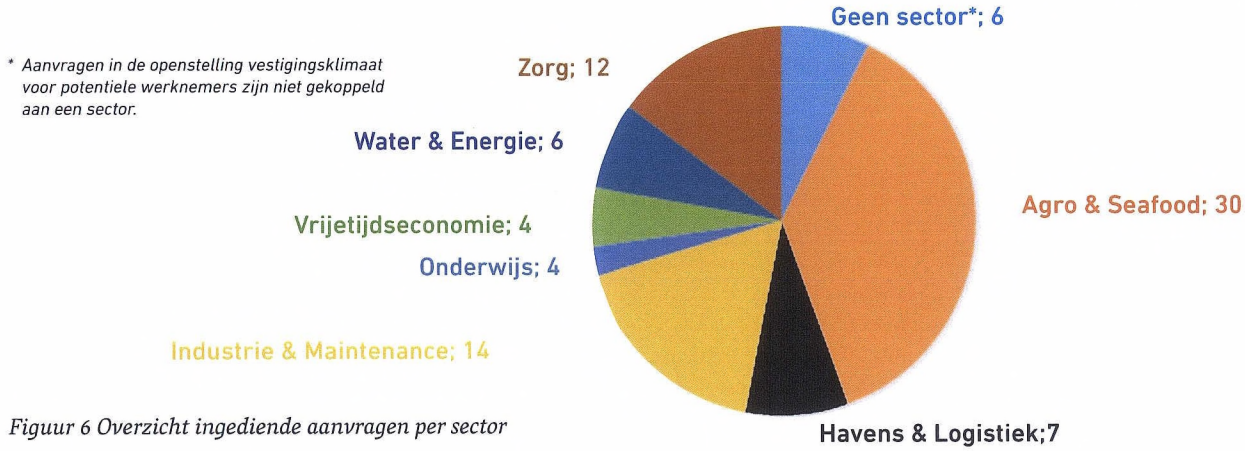
In totaal zijn 71 aanvragen gehonoreerd: 31 haalbaarheidsonderzoeken, 21 demonstratieprojecten, 13 Human Capital Agenda aanvragen en 6 aanvragen voor verbetering van vestigingsklimaat voor potentiële werknemers.

Figuur 5 Totaal toegekende subsidie per type aanvraag.

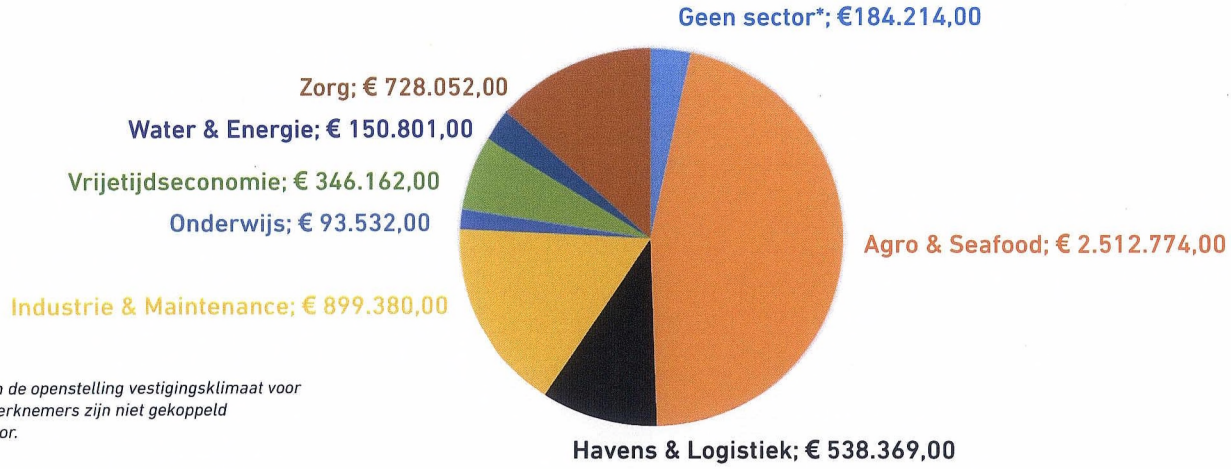
3.2 Verdeling over de sectoren

Vanuit de sectoren Agro & Seafood, Zorg en Industrie & Maintenance zijn de meeste aanvragen ingediend. Minder aanvragen waren afkomstig uit de sectoren Water & Energie, Vrijetijdseconomie, Havens & Logistiek en Onderwijs. De hoeveelheid aanvragen zegt niet direct iets over de innovatiekracht van de sector. Er zijn in diverse sectoren (o.a. Havens en Logistiek en Vrijetijdseconomie) namelijk meerdere landelijk en Europese subsidies waar een beroep op gedaan kan worden. De sector Onderwijs kan uitsluitend bij de Human Capital Agenda openstellingen aanvragen indienen.

* *Aanvragen in de openstelling vestigingsklimaat voor potentiele werknemers zijn niet gekoppeld aan een sector.*

Figuur 6 Overzicht ingediende aanvragen per sector

* *Aanvragen in de openstelling vestigingsklimaat voor potentiele werknemers zijn niet gekoppeld aan een sector.*

Figuur 7 Toegekende subsidie per sector

3.3 Thema's

Het soort projecten dat gehonoreerd is verschilt per sector, maar er zijn ook overeenkomsten. Een groot deel van de projecten betrekking heeft op één van deze thema's:

- Automatisering en digitalisering (Agro & Seafood, Industrie & Maintenance en Zorg)
- Circulair/bio based (Agro & Seafood en Water & Energie)
- Energietransitie (Water & Energie, Vrijetijdseconomie en Havens & Logistiek)
- Nieuwe teelten/eiwittransitie (Agro & Seafood)
- Optimalisatie Arbeidsmarkt (Havens & Logistiek, Zorg, Industrie & Maintenance, Onderwijs en Agro & Seafood)

Deze thema's sluiten aan op de Regionale Innovatie Strategie (RIS). Het zijn actuele thema's waarvoor ook in Nationale en Europese programma's subsidie beschikbaar is of komt.
Hieronder lichten we deze 5 thema's toe aan de hand van voorbeelden uit de diverse sectoren.

3.3.1. Automatisering en digitalisering

Digitalisering en automatisering heeft voor de seafoodsector diverse innovatieve projecten mogelijk gemaakt. Zo werd onder andere onderzoek gedaan naar een systeem voor levend voer voor kweekvissen en daarnaast ook naar een systeem voor het bepalen van het vleesgewicht van schaal- en schelpdieren door de schelp heen.
In de Agrofoodsector zijn onderzoeken mogelijk gemaakt naar onkruidbestrijding met een robot en slimme sorteermachines voor o.a. aardappelen. In de zorg wordt bekeken hoe digitalisering van bepaalde processen en het gebruik van Virtual Reality de werkdruk kan verminderen. In de sector industrie en maintenance zijn projecten gehonoreerd waarbij drones worden ingezet om energie- installaties en de kwaliteit van het water, oevers en kades te controleren.

3.3.2. Energietransitie

Het gebruik van waterstof als energiebron gaat een belangrijke rol spelen in de transitie naar een duurzame en klimaat neutrale economie. Vanuit deze subsidie is onder andere een onderzoek naar de haalbaarheid van een groene waterstof elektrolyser en een onderzoek naar de haalbaarheid van een waterstoftankstation voor zwaar transport en scheepvaart mogelijk gemaakt. Ook is een onderzoek gehonoreerd naar de mogelijkheden voor het gebruik van industriële restwarmte voor een lokaal warmtenet. In de sector vrijetijdseconomie is een project mogelijk gemaakt voor het verduurzamen van het watergebruik van vier campings, waarbij elke camping een ander aspect aanpakt.

3.3.3. Circulair/biobased

In de agro- en seafoodsector is een aantal innovatieve projecten mogelijk gemaakt waarbij reststromen worden omgezet naar nieuwe producten zoals kombucha (een gefermenteerde theedrank), appelleder, Zeeuwse snacks en diervoeding. Ook is een onderzoek gehonoreerd naar het gebruik van biologisch afbreekbare verpakkingen voor waterleidinginfrastructuur.

3.3.4. Eiwittransitie/nieuwe teelten
Projecten die hier mogelijk gemaakt zijn richten zich onder andere op het gebruik van Zeeuwse veldbonen en quinoa als grondstoffen voor vegetarische producten. Ook worden de mogelijkheden voor indoor vertical farming onderzocht voor graszoden en zoute teelten als lamsoor en zeekraal.

3.3.5 Optimalisatie arbeidsmarkt
Naast een sector overschrijdend HR-netwerk zijn ook projecten mogelijk gemaakt die werkdruk bij zorgpersoneel moeten verminderen of de instroom en doorstroom in de havenlogistiek moeten verbeteren. Een ander deel van de projecten zet in op de binding van jongeren aan Zeeland. Met Smartbanen en het traineeshipprogramma Talent voor Zeeland kunnen studenten tijdens hun studie al relevante werkervaring opdoen of na hun studie kennismaken met werkgevers in verschillende sectoren. Verder onderzoeken HZ en Scalda de binding van studenten aan Zeeland en brengt het Platform Rootzz de mogelijkheden voor studeren, werken en wonen in Zeeuws- Vlaanderen beter in beeld voor scholieren, studenten en young professionals.

Bijlage 2 geeft een volledig overzicht van gehonoreerde projecten

3.4. Regionale impact /verdeling over de gemeenten
Naast dat de projecten erg variëren in thema's en sectoren, zien we ook een spreiding van projecten over de diverse Zeeuwse gemeenten.

23 Haalbaarheidsonderzoeken
H1 VR Care
H2 Beach Wellness met Thalassotherapie Cad zand-Bad
H3 Circulaire verdienmodellen in de procesindustrie en maintenance sector
H4 Verkenning GW Elektrolyse Waterstof Plant
H5 Slimme ketensamenwerking in food – meerwaarde blockchaintechnologie
H6 EUREKA (European Reserach and Knowledge Association)
H7 Circulaire verpakkingsmaterialen voor de schaal- en schelpdiersector
H8 Technology Centre Maakindustrie Zeeland
H9 Biologisch appelleder uit reststromen
H10 Toepassen industriële restwarmte in de gebouwde omgeving
H11 Ketensamenwerking- Kombucha
H12 Realisatie waterstoftankststion Zeeuws-Vlaanderen
H13 Niet-chemische onkruidbeheersing met een robot
H14 Geautomatiseerd levend-voersysteem voor larvale kweekvissen
H15 Seaphos- De speedway naar circulair
H16 Biethanol Axelse vlakte
H17 Haalbaarheid Sorting Seafood
H18 Zeeuwsche Smaakmakers
H19 Automatic fish deformity detection system
H20 Activos Digitaal
H21 Sustainable Packaging in Water Infra
H22 Duurzaam geproduceerde graszoden
H23 Duik in Zeeland
H24 De Groene Zeeuwse Compagnie
H25 Jaarrond teelt en vermeerdering van zilte groenten
H26 Circulair Metal Recovery from ACE Bottom Ash
H27 Verkenning multi-utiliteiten kruising Westerschelde
H28 Zeeuwse Snacks: productieproces voor duurzame verwaarding van reststromen
H29 Decentraal opslag- en laadsysteem voor de Zeeuwse logistiek
H30 Duurzame ketenoptimalisatie met Miscanthus Giganteus
H31 Water voor robuuste fruitteelt

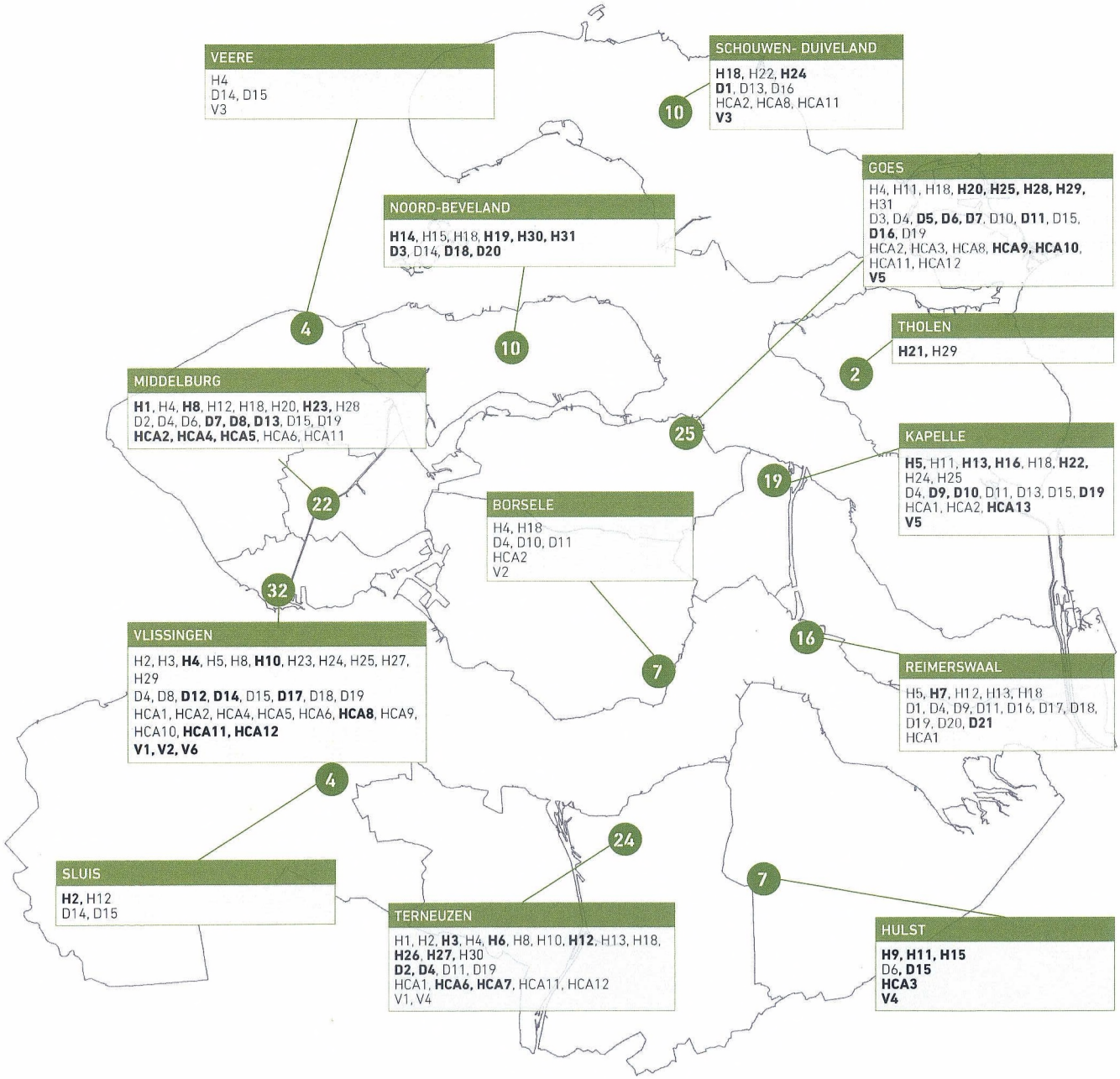
16 Demonstratieprojecten
D1 Zeeuws Zeewier, ontwikkeling moderne oogstmachine
D2 Hybride techniekopleiders in Zeeland
D3 Testlocaties Fruitteelt Zeeland
D4 E-trailer
D5 Biobased Protein – duurzame eiwitten uit Zeeuwse Veldbonen
D6 Programma specialistisch Ondersteuningsteam Zeeland
D7 VR Care 2
D8 Generiek Verzamelen Data
D9 Echt Zeeuws Petfood
D10 Mediterrane fruitsoorten in Zeeland
D11 6 circulaire levensloopbestendige Nul op de meter woningen
D12 Robotic Inspections: Maintenance in de Zeeuwse energie-industrie
D13 ZIZo {Zeeuws initiatief Zorg}
D14 Pilots duurzaam watergebruik verblijfsrecreatie Zeeland
D15 Demonstratie Kombucha
D16 Volautomatische- en zelflerende High Speed Vision Inspection technologie voor het inspecteren van aardappelen en schaal- en schelpdieren op defects
D17 Demonstratie autonome watermetingen op Zeeuwse wateren met aquatische drones
D18 De terugkeer van de Zeeuwse platte oester: Demonstratie van een gecontroleerd kweekproces voor platte oesterbroed
D19 De Zeeuwse Quinoa-keten
D20 Masterpicker
D21 Zoute teelten- Logistiek centrum voor Verwerking Zeegroenten

13 HCA projecten
HCA1 Hive
HCA2 HR Netwerk Zeeland
HCA3 Hulst Vestingsstad
HCA4 Gids - Gezel G2
HCA5 Lagere werkdruk door de inzet van slimme innovaties bij SVRZ
HCA6 Op weg naar Zeeuwse learning communities
HCA7 Stages voor internationale technische studenten als instroom-instrument voor Industrie & Maintenance
HCA8 Traineeship programma: 'Talent voor Zeeland'
HCA9 Project Medisch Specialistische zorg
HCA10 Meer handen vrij door Fylm
HCA11 SMART-banen
HCA12 Versterking instroom en doorstroom medewerkers havenlogistiek
HCA13 Attracting young food professionals

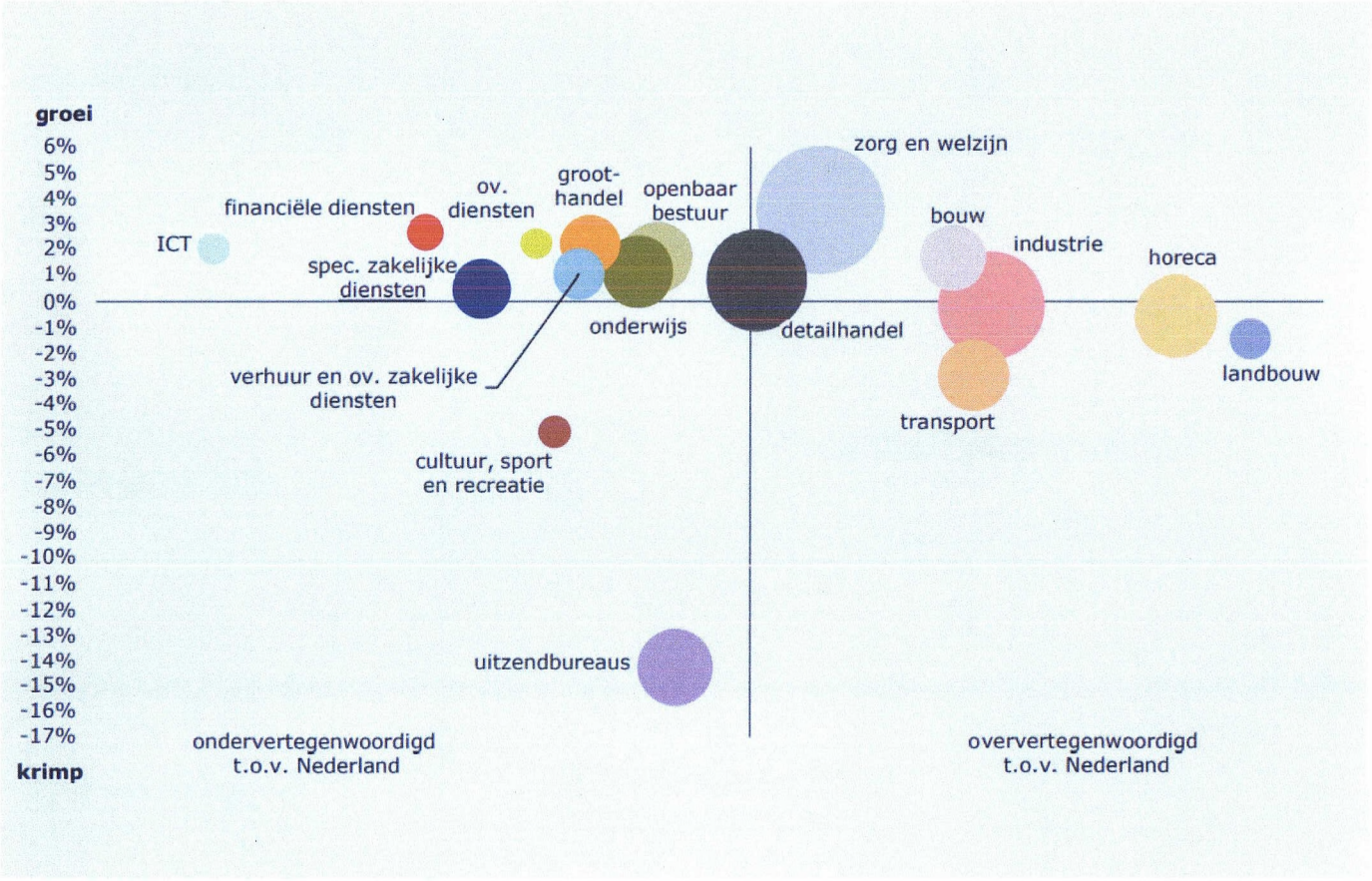
6 Vestigingsklimaat projecten
V1 Binding van Studenten aan de Regio Zeeland
V2 Haalbaarheidsonderzoek TechniekFabriek Zeeland
V3 Van kader naar Kentering (community met tiny houses en voedselbos)
V4 Rootzz Learning Community
V5 Slimme Mobiliteit Zeeuws-Vlaanderen
V6 Pilotproject 'Vlissingen onze stad'

* Projecten zijn vetgedrukt als de aanvrager vai is.
Als het project niet vetgedrukt is bevindt een partr ente

Figuur 8 Verdeling toegekende projecten over de gemeenten

VEERE
H4
D14, D15
V3
SCHOUWEN- DUIVELAND
H18, H22, **H24**
D1, D13, D16
HCA2, HCA8, HCA11
V3
10
GOES
H4, H11, H18, **H20, H25, H28, H29,** H31
D3, D4, **D5, D6, D7**, D10, **D11**, D15, **D16**, D19
HCA2, HCA3, HCA8, **HCA9, HCA10**, HCA11, HCA12
V5
NOORD-BEVELAND
H14, H15, H18, **H19, H30, H31**
D3, D14, **D18, D20**
4
10
THOLEN
H21, H29
2
MIDDELBURG
H1, H4, **H8**, H12, H18, H20, **H23**, H28
D2, D4, D6, **D7, D8, D13**, D15, D19
HCA2, HCA4, HCA5, HCA6, HCA11
25
KAPELLE
H5, H11, **H13, H16**, H18, **H22**, H24, H25
D4, **D9, D10**, D11, D13, D15, **D19**
HCA1, HCA2, **HCA13**
V5
19
22
BORSELE
H4, H18
D4, D10, D11
HCA2
V2
32
VLISSINGEN
H2, H3, **H4**, H5, H8, **H10**, H23, H24, H25, H27, H29
D4, D8, **D12**, **D14**, D15, **D17**, D18, D19
HCA1, HCA2, HCA4, HCA5, HCA6, **HCA8**, HCA9, HCA10, **HCA11, HCA12**
V1, V2, V6
7
16
REIMERSWAAL
H5, **H7**, H12, H13, H18
D1, D4, D9, D11, D16, D17, D18, D19, D20, **D21**
HCA1
4
24
SLUIS
H2, H12
D14, D15
TERNEUZEN
H1, H2, **H3**, H4, **H6**, H8, H10, **H12**, H13, H18, **H26**, **H27**, H30
D2, D4, D11, D19
HCA1, **HCA6, HCA7**, HCA11, HCA12
V1, V4
7
HULST
H9, H11, H15
D6, **D15**
HCA3
V4

Het doel van de subsidieregeling is de Zeeuwse economie te versterken. Veel Zeeuwen werken in de zes sterke sectoren die van de subsidieregeling gebruik kunnen maken (zie Figuur 9). Het is positief om te zien dat van de subsidieregeling bedrijven in alle dertien Zeeuwse gemeenten hebben geprofiteerd. Maar de impact is groter dan alleen die gemeenten waar de 243 aanvragers en projectpartners gevestigd zijn. Binnen Zeeland pendelen meer dan vijftigduizend inwoners voor hun werk naar een andere gemeente. Door samenwerking en kennisdeling profiteren ook Zeeuwse studenten, en andere Zeeuwse bedrijven in de sectoren van de kennis die in de projecten wordt opgedaan.

Figuur 9 Werknemersbanen per sector: omvang, aandeel en ontwikkeling
Inwoners zeeland, september 2020

3.5 Resultaat van de projecten

Tot nu toe zijn 18 projecten afgerond. Door COVID-19 en de daarbij horende maatregelen en de gevolgen daarvan (zoals vertraagde levertijden, geen fysieke bijeenkomsten, andere manieren van samenwerken) kent een groot aantal projecten een langere looptijd. De komende maanden zullen dan ook nog veel meer resultaten zichtbaar worden.

Veel projecten krijgen een **vervolg, omdat verdere doorontwikkeling** gewenst is. Dat kan binnen de regeling door een demonstratieproject, met Europese subsidie of met andere financiering.

Figuur 10 Resultaat van de projecten

Tot nu toe hebben twee projecten de stap van haalbaarheidsonderzoek naar demonstratieproject gemaakt met hulp van deze subsidieregeling (VR-Care en Kombucha). Het haalbaarheidsonderzoek Groene waterstof elektrolyser krijgt een vervolg in de compensatiepakket Wind in de Zeilen en een aanvraag bij het Just Transition Fund (JTF). Verder heeft het onderzoek naar circulaire verdienmodellen in de proces en maintenance industrie een Interreg Vlaanderen-Nederland subsidie gekregen voor een vervolg.

Daarnaast maakten de aanjaaggelden de eerste stap op weg naar een aantal **structuurversterkende voorzieningen** mogelijk, bijvoorbeeld:

- HR-netwerk Zeeland, een sector overschrijdend HR-netwerk, waarin samengewerkt wordt en kennis gedeeld wordt over HR gerelateerde vraagstukken in Zeeland
- KAAP, een ontwikkel-, test- en demolocatie die gerealiseerd is op de Kenniswerf in Vlissingen.

Verder zijn er plannen voor een Open Manifacturing Campus als vervolg op het haalbaarheidsonderzoek Technology Center voor de Maakindustrie in Zeeland en een fieldlab Veiligheid en Ondermijning. Een vervolg op het haalbaarheidsonderzoek EUREKA dat is uitgevoerd door de drie K&I-netwerken Schelde Safety Network (SSN), Kennis- en Innovatiecentrum Maintenance en Procesindustrie (KicMPi) en Bio Base Europe Training Center (BBETC).

Ook zijn er projecten die na afloop operationeel zijn en bijvoorbeeld direct een bijdrage leveren aan het verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt. Dat zien we met name bij de regeling voor de Human Capital Agenda. Dat werkt: dankzij de gesubsidieerde projecten zijn er techniekopleiders die zorgen voor een betere aansluiting van het onderwijs op de praktijk, extra Spaanse verpleegkundigen in de gehandicaptenzorg, en extra docenten voor het Zeeuwse onderwijs.

Niet alle projecten komen tot uitvoer. Als gevolg van COVID heeft één aanvrager zijn subsidieaanvraag ingetrokken, en één project is als gevolg van een faillissement gestopt.

3.6 Betrokkenheid Zeeuwse kennispartijen

Kennisdeling is een belangrijk element in de subsidieregeling. K&I netwerken en Zeeuwse kennisinstellingen kunnen een belangrijke rol spelen bij de kennisontwikkeling en kennisdeling in de Zeeuwse sectoren, wat bijdraagt aan de structuurversterking.

K&I netwerken
Bij 25 toegekende projecten (36%) is een K&I netwerk betrokken als aanvrager of consortiumpartner. In veel andere aanvragen wordt verwezen naar een K&I netwerk en is dat op een andere manier betrokken.
De deskundigencommissie ziet kansen voor deze netwerken om met een bijdrage van Europese fondsen voor de sector belangrijke ontwikkelingen in de Zeeuwse opgaves en transities te realiseren. Daarvoor is het wel van belang dat ze een volgende stap maken. Zodat ze vanaf 2023 'mee kunnen doen' en het Zeeuwse potentieel beter tot zijn recht kan komen.

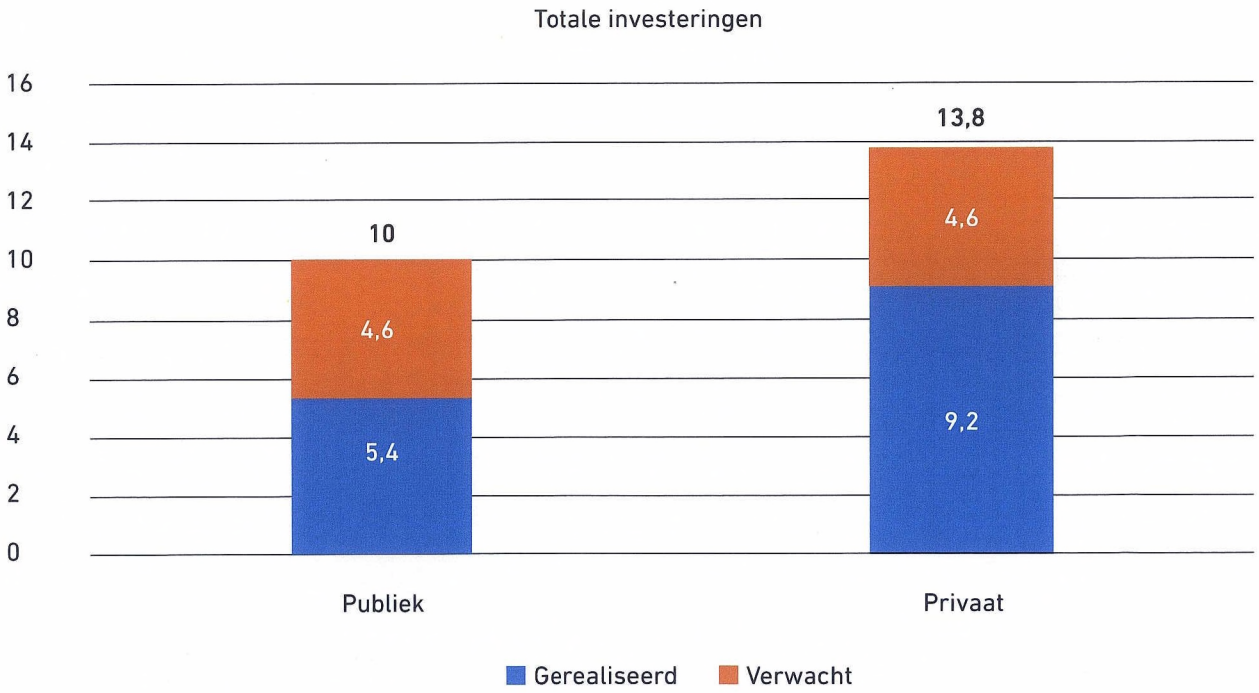
Zeeuwse Kennisinstellingen
Bij 26 toegekende projecten (35%) is een Zeeuwse onderwijsinstelling betrokken als aanvrager of consortiumpartner. Dit betreft met name de HZ University of Applied Sciences, in minder mate Scalda en UCR. Ook zijn bij een aantal projecten kennisinstellingen uit omliggende regio's betrokken of kennispartners die niet kwalificeren als onderwijs- of kennisinstelling, maar die wel de benodigde kennis inbrengen.

3.7 Financiën

Het Rijk, Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten investeren met de subsidieregeling gezamenlijk langjarig in de economische innovatiestructuur in Zeeland. Gemeenten dragen € 1 per inwoner per jaar bij aan de regeling. Provincie en Rijk leggen hier ieder ruim 4 miljoen euro bij, wat tot een fonds komt van ruim 10 miljoen euro.

Rijk	
• Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling Ministeries EZK en Financiën	€ 3.200.000,-
• Regiodeal Zeeland in Stroomversnelling 2.0	€ 1.000,000,-
Provincie	€ 4.050.000,-
Gemeenten	€ 1.825.000,-
Totaal	**€ 10.075.000,-**

Financiële impact

Figuur 11 : Gerealiseerde en verwachte totale investering in miljoenen euro's

1. *Gerealiseerd*

Zeeland
in Stroomversnelling
€ 50.000
voor innovatie
HA Prince Kunststofbouw

Frank Hommel,
wethouder gemeente Tholen

Aanjaaggelden zijn hard nodig op vele gebieden. De subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling is een goed instrument om de Zeeuwse economie aan te jagen. Ik heb de indruk dat er Zeeuws breed goed gebruik van wordt gemaakt en dat de regeling vrij bekend is. Thoolse ondernemers zouden er nog wel meer gebruik van kunnen maken. In overleg met Provincie en Impuls Zeeland zijn we aan het kijken wat we hier aan zouden kunnen doen. Maar uiteindelijk gaat het over Zeeland. Aandacht voor Zeeuwse speerpunten als energie, duurzaamheid, innovatie en krapte op de arbeidsmarkt blijft belangrijk. Daarom ben ik voor continuering van deze regeling.
Het is daarbij goed om te kijken waar nog verbeteringen plaats kunnen vinden.

Tot en met 31 december 2021 is ruim 14,6 miljoen euro geïnvesteerd in de versterking van de Zeeuwse economie, waarvan:

- € 5.453.284 publieke investering (Rijk, gemeente, provincie)
- € 9.231.845 private investering (eigen bijdrage consortium)

De publieke investeringen hebben tot nu toe tot bijna tweemaal zoveel private investeringen geleid.

2. *Verwachte totale investering t/m medio 2023: minimaal €23,8 miljoen*

De totale publieke inleg bedraagt 10 miljoen euro. 5,4 miljoen euro is al gerealiseerd, het restant van 4,6 miljoen euro wordt nog geïnvesteerd. Dit bedrag zal tenminste eenzelfde bedrag aan private investering opleveren.

De totale verwachte private inleg bedraagt minimaal 13,8 miljoen euro, waarvan 9,2 miljoen euro al gerealiseerd is plus minimaal 4,6 miljoen euro die nog wordt geïnvesteerd. Als we kijken naar de gerealiseerde private investeringen zal dit bedrag waarschijnlijk hoger uitvallen dan de minimale verwachting.

4. Samenvatting en Conclusies

De subsidieregeling Zeeland in Stroomversnelling is een gezamenlijk initiatief van Rijk, Provincie en Zeeuwse Gemeenten. De regeling wordt gefinancierd door een bijdrage van de ministeries van EZK en Financiën ('Balkenendegelden') en een bijdrage vanuit de Regio Deal Zeeland in Stroomversnelling 2.0. Ook Provincie en Zeeuwse gemeenten dragen bij aan de regeling. Met deze Zeeuwse regeling wordt een bijdrage geleverd aan de structuurversterking van de Zeeuwse economie en ingespeeld op thema's en transities die voor Zeeland van belang zijn.

In 2018 vond de eerste openstelling van de subsidieregeling plaats. Sindsdien hebben 10 openstellingen plaatsgevonden en hebben 71 projecten subsidie ontvangen:

- 31 Haalbaarheidsonderzoeken ontvangen in totaal € 1.464.693,- subsidie
- 21 Demonstratieprojecten ontvangen in totaal € 3.227.479,- subsidie
- 13 Human Capital Agenda projecten ontvangen in totaal € 576.898,- subsidie
- 6 Vestigingsklimaatprojecten ontvangen in totaal € 184.214,- subsidie.

De subsidieregeling is steeds bekender geworden in het veld, wat terug te zien is in een toenemend aantal aanvragen. Naast een kwantitatieve toename ziet de deskundigencommissie dat ook de kwaliteit van de aanvragen toeneemt. De aanvragen hebben betrekking op en dragen bij aan relevante thema's en opgaven voor Zeeland.

Bij een derde van de gehonoreerde aanvragen zijn de Kennis & Innovatienetwerken (36%) partner in het consortium. Zeeuwse kennisinstellingen zijn bij 35% van de gehonoreerde aanvragen als consortiumpartner betrokken. Beiden spelen een rol bij de kennisontwikkeling en kennisdeling in de Zeeuwse sectoren en dragen hiermee bij aan de structuurversterking van de Zeeuwse sectoren.

Het doel om consortia "aan te jagen" om met innovatieve projecten aan de slag te gaan zien we terug in de resultaten. Tot nu toe heeft 11% van de afgeronde projecten een vervolg gekregen in een nationale of Europese subsidie. Naast het opwerken naar grotere projecten, zijn er ook een heel aantal projecten die bijdragen aan structuurversterkende voorzieningen en projecten die nu al operationeel zijn en nu al bijdragen aan een innovatievere Zeeuwse economie.

Voor het veld is de subsidieregeling een waardevol instrument, dat voorziet in een behoefte. De subsidieregeling jaagt innovatie door Zeeuwse ondernemers en instellingen aan. Het gaat hierbij zowel om economische innovatie als om sociale innovaties die bijdragen aan het terugdringen van de krapte op de arbeidsmarkt.

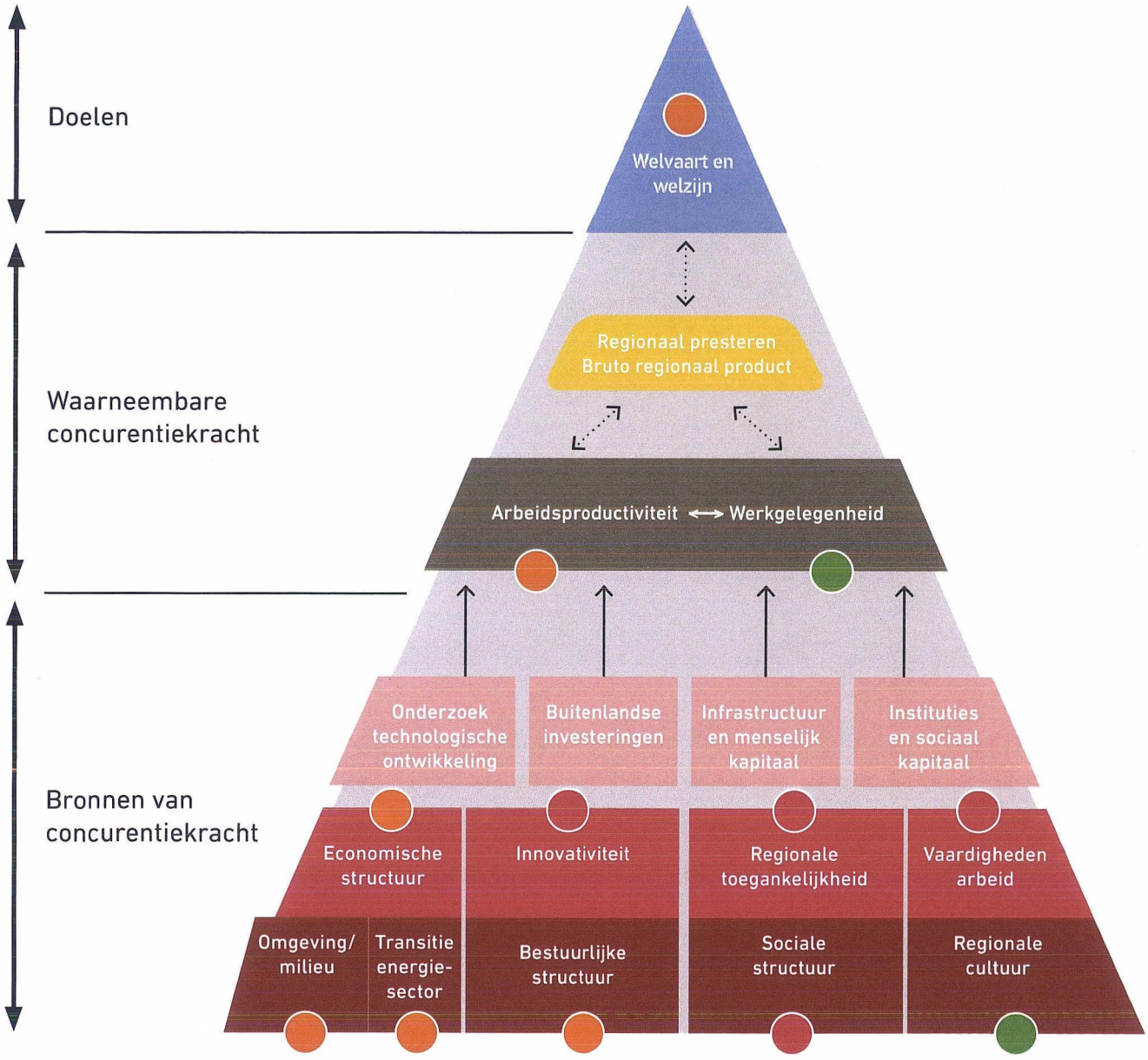
Tot medio 2023 is 10 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de subsidieregeling door Rijk, Provincie en Zeeuwse gemeenten. Op dit moment is iets meer dan de helft besteed. Dit heeft geleid tot een totale investering in de Zeeuwse economie van 14,6 miljoen euro. De publieke investeringen hebben tot bijna tweemaal zo veel private investeringen geleid. De minimale verwachte investering medio 2023 bedraagt 23,8 miljoen euro.

Structuurversterking vraagt tijd. Uit deze review blijkt dat we goed op weg zijn, maar zoals ook uit de evaluatie wind in de Zeilen naar voren komt, mogen echt economische effecten op bijvoorbeeld werkgelegenheid pas op langere termijn verwacht worden.

4.1 Vervolg

De resultaten geven aanleiding de mogelijkheden voor voortzetting van de regeling na 2023 te verkennen. Deze mid-term review laat zien dat de subsidieregeling waardevol is en bijdraagt aan het oplossen van de Zeeuwse opgaven. Ook de evaluatie die in het kader van 'Wind in de zeilen' is uitgevoerd beoordeelt de aanjaaggelden als doeltreffend. Maar geeft wel aan dat echte economische effecten op bijvoorbeeld werkgelegenheid pas op langere termijn verwacht kunnen worden. De deskundigencommissie Zeeland in Stroomversnelling adviseert eveneens om de regeling te continueren. Zeker ook in het licht van de al benoemde urgentie om Zeeuwse consortia te blijven stimuleren aan de slag te gaan met de grote transities en hiervoor ook gebruik te kunnen maken van de diverse Europese en nationale subsidiemogelijkheden. Hiervoor is ook blijvende aandacht voor het projectopbouwend vermogen nodig.
Essentieel voor deze continuering is echter een gezamenlijke inzet. Hiervoor zullen we in 2022 het gesprek aangaan met de betrokken partijen.

Figuur 10 Analyse van macro-economische situatie Zeeland, Actualisatie Zeeland in Stroomversnelling, 2020 (op basis van Piramidemodel van Gardiner et at. 2002)

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

Concurrentiekracht:
De mate waarin een bedrijf, gebied of land weet te concurreren met andere bedrijven, gebieden of landen. Concurrentiekracht van regio's is belangrijk voor economisch herstel, innovatie en groei. Met het zogenaamde piramidemodel van Gardiner e.a.2002 kunnen factoren in beeld worden gebracht die bepalend zijn voor het economisch presteren van een regio.

Economische structuur:
De economische structuur betreft die economische factoren die bepalend zijn voor de mogelijkheden van de economie van een regio of land om goederen en diensten tegen concurrerende prijzen op de markt te brengen.

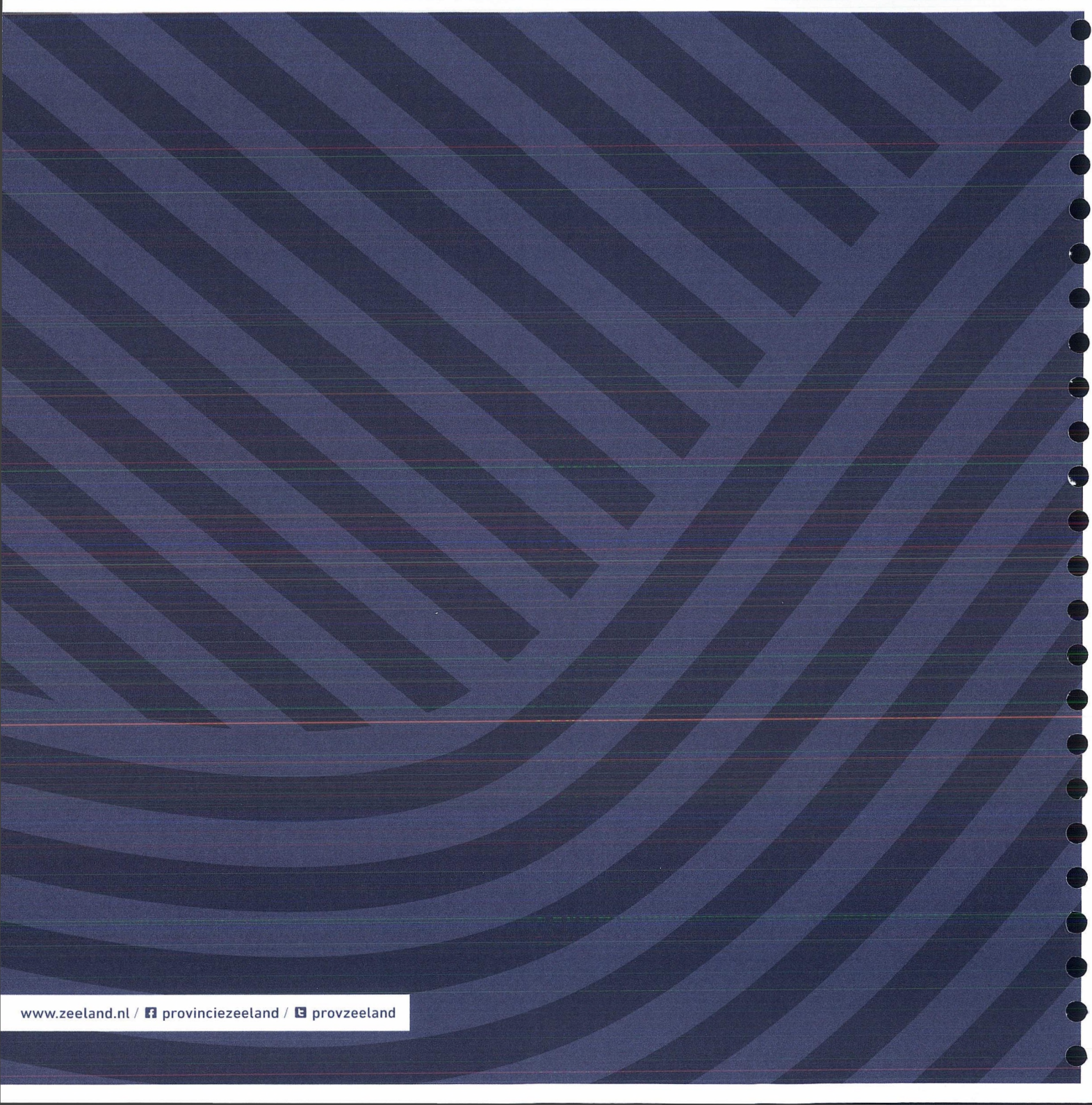
Innovativiteit:
Is een maatstaf voor innovatie. Innovatie wordt vaak omschreven als het vernieuwen of verbeteren van processen, producten en diensten.

Valorisatie:
Het proces dat kennis omzet of her-/opwaardeert door het toepasbaar te maken in commercieel haalbare producten, processen of diensten

Bijlage 2 Overzicht gehonoreerde projecten

Project	Aanvrager
• Activos Digitaal	Activos
• Traineeship programma: 'Talent voor Zeeland'	AddVision Projectontwikkeling & management
• Circulaire levensloopbestendige nul op de meter woningen	Beveland Wonen
• Ketensamenwerking - Kombucha	Bierbrouwerij Vermeersen
• emonstratie Kombucha	Bierbrouwerij Vermeersen
• Stages voor internationale technische studenten industrie & Maintenance	Bio Base Europe
• Echt Zeeuws Petfood	CJP Beheer
• Seaphos - De speedway naar circulair	Colsen
• HR Netwerk Zeeland	De Zeeuwse Connectie
• Testlocaties Fruitteelt Zeeland	Delphy
• Gevonden (Generiek Verzamalen Data)	DSP Innovation
• ZIZo {Zeeuws initiatief Zorg}	DSP Innovation BV
• Zoute Teelten - Logistiek Centrum voor verwerking Zeegroenten	Dutch Seaweed Group
• Onderzoek van Kader naar Kentering	E. Odinot
• Gids - Gezel G2	Edu Plus
• Hive	EVA projecten & Advies
• Zeeuwse Snacks: Productieproces voor duurzame verwaarding van resstromen	Floor Trading BV
• Slimme ketensamenwerking in food	FoodDelta Zeeland
• Niet-chemische ontkruidbeheersing met een robot	FoodDelta Zeeland
• Attracting young food professionals	FoodDelta Zeeland
• De Zeeuwse Quinoa-keten	FoodDelta Zeeland
• Project Medisch Specialistische zorg	Gors
• Realisatie waterstoftankstation Zeeuws-Vlaanderen	H4A
• Sustaineble Packaging in Water infra	HA Prince
• Versterking instroom en doorstroom medewerkers havenlogistiek	Havenwerk
• Circular Metal Recovery from AEC Bottom Ash	Heros Sluiskil B.V.
• Beach Wellness met Thalassotherapie	Hotel Noordzee
• Op weg naar Zeeuwse learning communities	Huis van de Techniek
• Binding studenten aan de regio Zeeland	HZ university of Applied Sciences
• Demonstratie autonome watermetingen op Zeeuwse Wateren met aquatische drones	IGL BV
• Duik in Zeeland	Ingenieursbureau Walhout Civiel
• Bioethanol Axelse vlakte	Innovatie Sustainable Technologies
• Mediterrane Fruitsoorten in Zeeland	KG Fruit
• Circulaire verdienmodellen in de procesindustrie	KicMpi

• E-trailer	Kraker Trailers
• Technology Centre Maakindustrie	Lumileds Netherlands
• Jaarrond teelt en vermeerdering zilte groenten	Maatschap H. en M. Janse
• Masterpicker (uiensector)	Machine Innovation Company
• Automatic fish deformity detecion system	Machinefabriek Kramer
• Biobased Protein - duurzame eiwitten uit Zeeuwse Veldbonen	Meatless
• Haalbaarheid Sorting Seafood	Murre Technologies
• Lagere werkdruk door de inzet van slimme innovaties bij SVRZ	Nedbase
• Techno-economische verkenning multi-utiliteiten kruising van Westerschelde	North Sea Port
• Pilots duurzaam watergebruik verblijfsrecreatie Zeeland	NV Economische Impuls Zeeland
• Duurzaam geproduceerde graszoden	Organicz
• Duurzame ketenoptimalisatie met Miscanthus Giganteus als blauwdruk voor de Zeeuwse akkebouw	Proefboerdeij de Rusthoeve
• Water voor robuuste fruitteelt en akkerbouw in Zeeland	Proefboerdeij de Rusthoeve
• Demonstratieproject volautomatische- en zelflerende High Speed Vision Inspection technologie voor het inspecteren van aardappelen en schaal- en schelpdieren op defects	RMA-Techniek B.V.
• VR Care2	Roosevelt Academy
• Rootzz Learning Community	Rootzz Zeeuws-Vlaanderen
• Hybride techniekopleiders in Zeeland	Scalda
• EUREKA	Schelde Safety Network
• Verkenning GW Elektrolyse Waterstof Plant	SDR
• Zeeuws Zeewier, ontwikkeling moderne oogstmachine	Seaweed Harvest
• Toepassen industriële restwarmte in de gebouwde omgeving	Smart Delta Resources
• VR Care	Square Fruit
• Haalbaarheidsonderzoek TechniekFarbiek Zeeland	Stichting Blokje bij Blokje
• Slimme mobiliteit Zeeuws-Vlaanderen	Stichting Duurzame Mobiliteit Zeeland
• Programma specialistische Ondersteuningsteam Zeeland	stichting Gors
• Vlissingen onze Stad	Stichting Vlissingen Binnenstad aan Zee
• Geautomatiseerd levend-voer-systeem voor larvale kweekvissen	Stichting Zeeschelp
• De terugkeer van de Zeeuwse platte oester: Demonstratie van een gecontroleerd kweekproces voor platte oesterbroed	Stichting Zeeschelp
• Robotic Inspections: Maintenance in de Zeeuwse energie-industrie	Terra Inspectioneering
• Biologisch appelleder uit reststromen	The Holy Spiritus
• SMART-banen	The Work Zone
• Hulst Vestingsstad	Tragel
• Circulaire verpakkingsmaterialen voor schaal- en schelpdieren	Van Es
• Zeeuwse Groene Compagnie	Vrijbuiten Zeilen
• Zeeuwsche smaakmakers	Zeeuwsche Zoute
• Meer handen vrij door Fylm	Zorggroep Ter Weel
• Decentraal opslag-en oplaadsysteem voor de Zeeuwse logistiek	Zuidwest Logistiek

www.zeeland.nl / provinciezeeland / provzeeland